

Okul Öncesi Çocuklarının Sınıflarında Yapılandırdıkları Öğrenme Merkezlerinin İncelenmesi

Examination of Preschool Children's Organisation of Learning Centers For Their Classrooms

Elif ÇELEBİ ÖNCÜ

Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Kocaeli, Türkiye

Makale Geliş Tarihi: 02.12.2015

Yayına Kabul Tarihi: 16.06.2016

Özet

Yeni uygulamaların uygulayıcılar tarafından kabul görüp etkin biçimde uygulanması zaman alabilmektedir. 2013 yılında güncellenen okul öncesi eğitim programında da bir takım yenilikler getirilmiştir. Çeşitli ülkelerde gerçekleştirilmiş araştırmalar incelediğinde, ulusal programlar değiştiği zaman, öğretmenlerin yeni programa adapte olmakta ve düzenlemeleri yapmakta zorlandıkları ve eski, klasik yöntemleri kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bu noktadan hareketle, bu araştırma, güncellenen okul öncesi eğitim programı ve sınıf içi düzenlemelerini göz önünde tutarak çocukların kendi yaratıcılıklarını ve karar verme becerilerini kullanarak kendi istedikleri materyallerle sınıf içi farklı bir öğrenme merkezi oluşturmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Çocukların kendi isteklerine göre düzenledikleri öğrenme merkezlerindeki etkinliklerinin de incelendiği çalışmada; öncelikli olarak çocukların fikirleri sorularak kendi tasarım ve isteklerine göre bir öğrenme merkezi oluştursalardı nasıl bir merkez ortaya koyarlardı ve bu merkez için hangi materyalleri getirirlerdi soruları yöneltilerek görüşleri alınmıştır. Çocukların çeşitli materyaller getirerek oluşturdukları yeni ve özgün öğrenme merkezinde geçirdikleri süre, oyunların özelliği, öğrenme merkezini kullanmayı tercih eden çocuk sayısı gibi değişkenler incelenerek ortaya konmuş ve araştırma sonucunda öğrenme merkezlerine yönelik çeşitli öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim programı, okul öncesi dönem çocuğu, öğrenme merkezleri, sınıf düzenleme

Abstract

Changes in an updated program could be difficult for the practitioners like teachers. As our national preschool program updated in 2013, some new arrangements made and offered for the teachers. In different countries studies showed that the adaptation of teachers to the new program took time, and teachers also were found to fail in application of the new programs from this point of view, the main objective of the

research is to determine children's ideas about organising a new, different and special learning center and making them to bring materials from their home to design their new learning center. Children's ideas were asked through some questions about designing a different and new learning center and which materials they preferred in the organisation of the new learning center. The time spent in the new centers, number of children who preferred to play in that center at the same time, constructing of new materials in their play sessions were observed for three weeks. Findings were discussed and implications for learning centers and for further research were determined.

Keywords: *Preschool education program, preschool children, learning centers, classroom organisation*

1. Giriş

Çocuklar çeşitli biçimlerde gelişir ve öğrenirler. Bu süreçte eğitimciler, eğitim programları, kullanılan yöntem ve materyaller ve sınıf içi düzenlemeler gibi etkenler eğitimde önemli role sahiptir. Son yıllarda okul öncesi eğitim kurumlarının iç mekan düzenlenmesinin çocukların öğrenmeleri üzerindeki etkilerini ortaya koyan araştırmalar (Li, 2006) ile anaokullarının çocukların öğrenmelerini destekleyici biçimde nasıl tasarlanması gerektiğini açıklayan bir çok çalışmaya rastlamak mümkündür (Dyment ve O'Connell, 2013, Dudek, 2001 ve Skantze, (1987)'den akt. Backman ve diğerleri, 2012).

2013'te güncellenen okul öncesi eğitim programı öğretmenlere sınıf içi düzenleme ile ilgili yeni bir bakış açısı getirmeyi amaçlamıştır. Programda, öğretmenlerin sınıflarında çocukların daha da etkin katılımlarını sağlamayı ve küçük gruplar ya da bireysel olarak becerilerini destekleme ve bilgilerini yapılandırmayı daha da olanaklı hale getirebilmesini mümkün kılacak öğrenme merkezleri oluşturulması önerilmektedir.

Prescott'a (1987) göre; iyi düzenlenmiş bir okul öncesi eğitim ortamı çocukları kendisini kullanmaya teşvik eder. Bu nedenle ilgi çekici ve gereksinimlere göre düzenlenmiş ortamlar hazırlanmalıdır. Weinstein ve David (1987) de öğrenme merkezleri için önerilen ortamların çocuklar için hem özel alan hem de sosyalleşmeyi aynı anda sağlayabilir nitelikte olmasını vurgulamaktadırlar. Bu nedenle de güncellenen eğitim programında öğrenme merkezlerinin özellikle sınırlandırılmış alanlar içerisinde düzenlenmesi önerilmektedir.

Çocuklar için sınıf tasarımı yapılırken ihtiyaç ve ilgileri dikkate alınmalı ve yeni materyaller kullanılarak, bu eğitim ortamının tasarımında çocuklarla fikir paylaşımlarında bulunulmalıdır. Bu süreçte öğretmenler çocuklardan fikirler alırken sürecin etkin biçimde yönetiminde ve son olarak da karar verme aşamasında aktif rol oynayabilirler, çocukların da süreç boyunca fikirlerini sunma ve ortamda tercih ettikleri materyalleri seçmelerine fırsatlar verilmelidir.. Reggio Emilia okulları gibi belirli

özellikler taşıyan okullarda, çocukların küçük gruplar halinde çalışmalarını geliştirmelerinin desteklenmesinde önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bunun için küçük alanların kullanıldığı mini atölyelerin düzenlenmesi önerilmektedir (Vecchi, 2010). Öğrenme ortamlarının değerlendirilmesi ve ortaya çıkan sonuçlara göre düzenlenmelerin yapılması eğitim programlarının geliştirilmesinde de büyük öneme sahiptir (Akt. Robinson ve Fraser, 2013). Allen ve Fraser (2007)'ın yaptıkları çalışmada sınıftaki öğrenme ortamı çocukların daha iyi öğrenmelerini sağlayıcı bir etken olarak ön plana çıkmış ve özellikle de çocukların kendi tercih ettikleri öğrenme ortamlarının daha etkin eğitim almalarında önemli rol oynadığı ortaya konmuştur. Diğer taraftan, araştırmalar eğitim ortamlarında çocukların ve yaşanan toplumun özelliklerini yansıtıcı materyallerin bulundurulmasının çocukların bilgiyi aktif olarak yapılandırmalarında (Aydın, 2010) ve öğretmenlerin çocukları tanımalarında önemli olduğunu göstermektedir (Berliner ve Biddle, (1995)'dan akt. Robinson ve Fraser, 2013). Eğer okulda kullanılan materyaller gerçek hayattan izler taşırsa, bu durum matematik, müzik, kültür ve sanat gibi alanlara olan ilgilerini daha da arttırabilecektir. Bu nedenle çocukların kendi evlerinden istedikleri materyalleri getirerek özel bir öğrenme merkezi oluşturmalarını sağlamanın hem paylaşımda bulunmalarında hem de öğretmenlerin onları daha iyi tanıyabilmelerinde etkili olabileceği düşüncesinden yola çıkılarak bu araştırma planlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Ülkemizde uygulanan Okul Öncesi Eğitim Programı çocuk merkezli bir program olarak, ön plana çıkmaktadır (MEB, 2013). Çocuk merkezli uygulamalar hem öğretmenin rehber olmasını hem de çocukların kendi gereksinim ve ilgileri doğrultusunda keşiflerde bulunma fırsatlarına sahip olmalarını sağlayan uygulamalardır (Stipek ve Byler, 2005). Bu nedenle ortam düzenlemesinin de çocukların aracılığıyla yapılması onlar için daha cezbedici olabilmektedir. Diğer yandan bu durum onların kendi kararlarını almada, özgüven ve özsaygılarının desteklenmesini sağlamada da önemlidir. Programda ön plana çıkan bir diğer özellik olarak çocukların yaratıcılıklarını ve karar verme becerilerinin desteklenmesine katkı sunmayı temel alan bu çalışmada; sınıf içi düzenlemeleri göz önünde tutularak çocukların evlerinden kendi istedikleri materyalleri getirmeleri ve sınıf içinde bulunan öğrenme merkezlerinden farklı bir öğrenme merkezi oluşturmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Çocukların kendi fikir ve materyalleriyle oluşturdukları bu öğrenme merkezi için hangi materyalleri getirmeyi tercih ettikleri ve aynı anda kaç çocuğun ne kadar süre ile oynadıklarını incelemek de amaçlar arasında yer almaktadır.

2. Yöntem

Araştırma nitel bir çalışma olarak planlanmıştır. Araştırma güncellenen 2013 okul öncesi eğitim programında yer alan kazanım ve göstergelere dayalı çocuk merkezli uygulamalar gerçekleştirilmesi amacıyla İstanbul ilinde bulunan altı anasınıflı öğret-

meni ve sınıfları ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Çocukların evlerinden getirdikleri materyallerle kendi özgün öğrenme merkezlerini oluşturduklarında oyun zamanında bu merkezde geçirdikleri süre ne kadardır?
- Çocukların evlerinden getirdikleri materyallerle kendi özgün öğrenme merkezlerini oluşturduklarında, bu merkezde aynı anda oynamayı tercih eden çocuk sayısı ne kadardır?
- Çocukların evlerinden getirdikleri materyallerle kendi özgün öğrenme merkezlerini oluşturduklarında oyun zamanında bu merkezdeki materyallerle ne gibi oyunlar ya da uygulamalar gerçekleştirmektedirler?
- Çocukların evlerinden getirdikleri materyallerle oluşturdukları kendi özgün öğrenme merkezlerindeki materyaller diğer öğrenme merkezlerinin kullanımını nasıl etkilemektedir?

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinin Maltepe, Sultanbeyli ve Sancaktepe ilçelerinde bulunan, sosyo-ekonomik düzey ve okul koşulları olarak birbirine yakın seviyelerde olan, MEB'e bağlı 5 resmi devlet okulundaki 6 anasınıfında, 2013-2014 eğitim öğretim yılı bahar döneminde öğretim gören 48- 66 aylık çocuklar oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına alınan altı anasınıfında bulunan çocuk sayısı toplam 112'dir.

2.2. Verilerin Toplanması

Çalışma 4 hafta süre boyunca "Oyun Zamanı"nda gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya dahil edilen öğretmenlerle yapılan ön görüşmelerde günlük planlarında oyun zamanı için ayırdıkları sürelerin ortalama 30 dakika olmasına dikkat edilmiştir.

Çalışma; hazırlık, öğrenme merkezi düzenleme ve öğrenme merkezlerinde oyun gözlemi olarak üç aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma öncesindeki hazırlıkta; ilk olarak gönüllü olan sınıf öğretmenleriyle görüşülerek sınıfları incelenmiş ve öğrenme merkezlerinin sayısı dört ve üzerinde olan öğretmenler çalışma için seçilmiştir. Öğretmenlerden, çalışmanın sürdürülmesi için velilerinden yazılı olarak izin formunu doldurmak suretiyle izin alınması istenmiştir. İzin formunda, yapılacak olan çalışma ile ilgili kısaca bilgi verilmiş, velilerin çalışmanın sürdürülebilmesinde verecekleri materyal desteğinin önemi vurgulanmış ve çalışmanın yapılmasına yönelik izin verdiklerini belirten imza kısmı yer almıştır. Ardından öğretmenlere çalışma süreci ile ilgili kısa bir eğitim verilmiş, gözlem formu tanıtılmış ve gözlemin nasıl yapılacağı anlatılmıştır. Araştırmacı da hem çocukları tanıyıp aşına olabilmek hem de çocukların kendisini tanıyıp kabul etmesi ve çalışmayı yürütmek amacıyla sınıflarda oyun ve etkinlik zamanlarında bulunarak zaman geçirmiştir. Bu süre her bir sınıf başına günlük olarak 45-60 dakikalık zaman dilimini kapsamıştır ve bir sınıf için ortalama üç günlük bir süre içerisinde sadece sınıf içinde aktif gözlemci olarak kalma şeklinde

tamamlanmıştır..

Çalışmanın öğrenme merkezleri düzenleme kısmında, tüm çocuklarla birlikte çember şeklinde oturularak sınıftaki öğrenme merkezleri hakkında sohbet edilip, düşünceleri alınmıştır. Öğretmenlerin bu sırada çocukların fikirlerini ve sorulan sorulara verdikleri cevapları bir not defterine kaydetmesi istenmiştir. Çocuklara sınıflarında kendi istedikleri materyallerle bir öğrenme merkezi oluşturmalarına yönelik aşağıdaki sorular yöneltilerek fikirleri alınmıştır:

- Sınıfımızda tamamen sizlerin fikirlerinize göre bir öğrenme merkezi oluşturulsa nasıl bir öğrenme merkezi oluştururdunuz?
- Oluşturulacak merkeze ne tür materyaller getirmek isterdiniz?
- Oluşturulacak merkezin isminin ne olmasını isterdiniz?
- Bu merkezde nelerle oynamak isterdiniz?

Bu süreçte, oluşturulacak merkezle ilgili ailelerle de görüşülerek merkezin içeriği hakkında bilgi verilmiş ve evden materyal desteği sağlamaları konusunda çocuklarına destek olmaları istenmiştir. Ailelere evden getirilmesi tehlike oluşturabilecek materyal listesi verilerek listedeki materyaller dışında çocukların sınıfa getirmeyi tercih ettikleri her tür materyali getirmeleri sağlanmıştır.

Sınıfta oluşturacak merkez için çocuklarla beraber uygun bir yer belirlenerek, çocuklara istedikleri materyalleri getirebilmeleri için 1 haftalık süre tanınmıştır. Çocukların getirdikleri materyalleri arkadaşlarına tanıttıktan sonra merkeze yerleştirmeleri istenmiş ve haftanın son günü merkeze son hali verilmiştir.

İkinci aşamada yer alan süreçte; çocuklarla yeni oluşturulan merkezde bulunan materyallerin nasıl değerlendirilebileceği ve ne amaçla kullanılabilceği hakkında sohbet edilmiştir. Çocukların bu yeni merkezde vakit geçirebilmeleri için fırsat tanınarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Bu merkezde çocuklar ne kadar süre ile vakit geçiriyorlar?
- Merkezde aynı anda kaç çocuk oynuyor?
- Çocuklar merkeze hangi materyalleri getirmeyi tercih ediyorlar?
- Getirilen materyaller birleştirilerek özgün bir başka materyal oluşturuldu mu?
- Çocuklar yeni merkezde bulunan materyalleri oyun amacıyla diğer merkezlere taşıdı mı?

2.3. Gözlemcilerin güvenilirliği:

Araştırmacı tarafından hazırlanan gözlem formu kullanılarak yukarıda yer alan sorular doğrultusunda öğrenme merkezleri oluşturulduktan sonraki 3 haftalık süre boyunca sınıf öğretmeni ve araştırmacı tarafından gözlem formları doldurulmuştur. Gözlemin tutarlılığını sağlamak amacıyla araştırmacının ve öğretmenin doldurduğu gözlem formları karşılaştırılmış ve gözlemler arasındaki tutarlılık %96 olarak saptanmıştır.

3. Bulgular

Nitel yöntemle gerçekleştirilen çalışmadaki üç haftalık gözlemler sonucu elde edilen veriler şu şekildedir:

Çalışma için anasınıfı öğretmenleri ile görüşülmüş ve sınıflarında çalışmanın yapılmasına izin veren ve katkı sunan 6 öğretmenin sınıfında 5-6 yaş grubunda toplam 112 çocuk ile araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada ilk olarak çocukların evlerinden getirdikleri materyallerle yapılandırdıkları öğrenme merkezlerine isimler vermeleri istenmiştir. Her bir gruptaki çocukların kendi yapılandırdıkları merkezlerini farklı şekillerde adlandırdıkları görülmüştür. Çocukların öğrenme merkezlerine verdikleri isimler şu şekildedir:

Sınıf A	<i>Yok Yok Merkezi</i>
Sınıf B	<i>Serbest Etkinlik Merkezi</i>
Sınıf C	<i>Geri Dönelim</i>
Sınıf D	<i>Eskici Müzesi</i>
Sınıf E	<i>Üretim Merkezi</i>
Sınıf F	<i>Pazar Merkezi</i>

Tablo 1. Çocukların Yapılandırdıkları Merkezde Haftalara Göre Oynayan Çocuk Sayısı ve Geçirdikleri Sürelerin Dağılımı

	1. hafta		2. hafta		3. hafta	
	Çocuk sayısı	Süre (dakika)	Çocuk sayısı	Süre (dakika)	Çocuk sayısı	Süre (dakika)
Sınıf A	15	25	10	20	7	15
Sınıf B	10	40	8	30	6	20
Sınıf C	7	30	6	25	4	20
Sınıf D	14	40	7	30	4	20
Sınıf E	9	30	6	20	3	15
Sınıf F	10	30	8	25	4	20
Ortalama	11	32,5	8	25	5	18,3

Çocukların kendi yapılandırdıkları merkezlerinde aktif olarak oynadıkları süreler incelendiğinde; ilk hafta ortalama olarak 32,5 dakika, ikinci hafta 25 dakika, son hafta ise 18 dakika süre geçirdikleri gözlemlenmiştir. Bu sonuç çocukların oynadıkları

sürelerin zaman içerisinde azalmaya başladığını göstermektedir. Bu durum merkezin zaman içerisinde yeni materyallerle zenginleştirilmediği için çocukların ilgisinin de azalmış olabileceğini düşündürmektedir.

Tablo 2. Çocukların Kendi Öğrenme Merkezlerini Yapılandırmak için Getirdikleri Materyallerin Sınıflara Göre Frekans Dağılımı:

	Elektronik Materyaller	Mutfak Materyalleri	Giysi ve Aksesuarlar	Müzik Aletleri	Artık Materyaller	Diğer Materyaller
Sınıf A	3	3	5	3	8	3
Sınıf B	2	4	6	2	11	2
Sınıf C	4	2	4	4	3	3
Sınıf D	5	6	5	2	5	0
Sınıf E	3	9	3	1	8	1
Sınıf F	2	3	5	0	5	9
Toplam	19	27	28	12	40	18

Örnekleme yer alan çocukların kendi öğrenme merkezlerini yapılandırmak amacıyla getirdikleri materyaller incelendiğinde; farklı nitelikte materyaller altı farklı grupta toplanarak incelenmiştir. Çocukların evlerinden en çok artık materyallerin getirildiği görülmüştür. Artık materyallerin birçok evde en çok bulunan materyallerden olması ve belirli zamanlarda öğretmenler tarafından sınıf içi etkinliklerde kullanılmak üzere ailelerden bu tarzda materyallerin istenmesinin bu duruma etki edebileceği düşünülmektedir. Bu materyalleri giysi ya da aksesuar ve mutfak materyallerinin izlediği görülmüştür. Bu materyallerin de her evde bulunan materyallerden olmasının çocuklar tarafından sınıfa getirilmelerinde etkili olabileceği de düşünülmektedir. Çocukların getirdikleri materyallerin daha detaylı olarak dağılımları Tablo 3'te verilmiştir:

Tablo 3. Çocukların Kendi Öğrenme Merkezlerini Yapılandırmak için Getirdikleri Materyallerin Özelliklerine Göre Frekans Dağılımları

Elektronik Özellikteki Materyaller	Mutfak Materyalleri	Giysi ve Aksesuarlar	Müzik Aletleri	Artık Materyaller	Diğer Materyaller
Bozuk ev telefonu (1), kumanda (2), hesap makinesi (4), teyp (2), traş makinesi (1), radyo (2), klavye (1), bilgisayar faresi (2), bitmiş pil (4)	Kavanoz (4), kova (1), kepçe (1), maşa (2), tahta kaşık (6), kesme tahtası (1), kutu (4), kapak (2), balkabağı (1), plastik bardak (1), bulaşık süngeri (2), file (1), tabure (1)	Fular (3), Şal (2), Etek (1), Gömlek (3), şemsiye (3), toka (3), Küpe (3), Bilezik (2), kemer (1), Çanta (3), bebek giysileri (4)	Def (4), Org (1), Davul (3), Zil (2), Flüt (1), Mızık (1)	Yumurta kolisi (4), kumaş (3), düğme (2), rulolar (3), cd (4), yoğurt kabı (6), askı (5), pinpon topu (1) ipler (3) boncuk (4), fındık kabukları (1), gazete ve dergiler (4)	Mıknatıs (2) pusula (1), Saat (2), Çadır (1), Dürbün (1), kumbara (3), büyüteç (3), harita (1), Cetvel (4)

Çocukların evlerinden getirdikleri materyallerin detaylı listesi ve kaç çocuk tara-

findan getirildiklerinin dağılımları yukarıdaki tabloda verilmiştir. Çocukların getirmeyi tercih ettikleri materyaller arasında mutfakta kullanılan materyaller, artık materyaller ya da giysiler gibi sıradan sayılabilecek ve hemen her evde bulunabilecek materyallerin yanı sıra; pusula, dürbün, klavye, hesap makinesi, kumanda, harita, traş makinesi hatta balkabağı gibi farklı sayılabilecek materyallerin de bulunduğu görülmektedir.

Tablo 4. Çocukların Yapılandırdıkları Öğrenme Merkezlerindeki Materyalleri Kullanarak Oluşturdıkları Özgün Tasarım Örnekleri:

	Oyunlarda kullanmak amacıyla gerçekleştirilen tasarımlar	Teknolojik Ürün Tasarımları	Sanatsal Ürün Tasarımları
Sınıf A	Kumaş ve düğmelerle kukla yapımı, kapak, harita ve trafik levhalarıyla trafiği canlandırma	-	Radyoda gelen sesleri dinleyip org kullanarak çıkan sesleri taklit etme
Sınıf B	Rulo, kapak ve boncuklardan marakas yapımı	Kumanda ile şarj aletini birleştirip araba için uzaktan kumanda hazırlama	Boncuk ve iplerle kolye ve yüzük yapımı
Sınıf C	Pilleri top ile devirmece oyunu	Uzay robotu	Hamurlar ve pilleri kullanarak saat yapımı
Sınıf D	Materyalleri kullanarak şehir oluşturma, materyaller kullanarak özgün drama çalışması yapma, getirilen müzik aletlerini kullanarak klip çekimi çalışması yapma	Uzaktan kumandalı bilgisayar, plastik şişeler ve kapaklardan uzay gemisi yapımı,	Giysiler ve aksesuarların yardımı ile manken süsleme
Sınıf E	Getirilen materyalleri kullanarak hikaye oluşturma	-	Kapakları kullanarak araba tekerleği, güneş gibi özgün sanat eserleri
Sınıf F	İki katlı baharatlığı sınıftaki hayvan oyuncaklarına bağlayıp kızak olarak kullanma	Askı kullanılarak roket tasarlama	Yuvarlak duvar saatini direksiyon olarak kullanma

Çocukların yapılandırdıkları öğrenme merkezlerindeki materyalleri kullanarak oluşturdukları özgün tasarım örnekleri incelendiğinde materyalleri farklı biçimlerde kullanabildikleri gözlenmiştir. Kullanım biçimleri nitel olarak üç kategori altında gruplandırılarak sunulmuştur. Tüm sınıflardaki çocukların materyalleri özellikle oyunlarında kullanmak amacıyla çeşitli tasarımlara dönüştürdükleri bulunmuştur. Bu bulgu, çocukların sınıf içi düzenlemelerde aktif katılım gösterdiklerinde öğrenme merkezlerinde daha farklı oyunlar da oynayabileceklerini gösterir niteliktedir.

Tablo 5. Çocukların Kendi Öğrenme Merkezlerini Yapılandırmak için Getirdikleri Materyalleri Taşıdıkları Diğer Öğrenme Merkezlerinin Dağılımı

	Dramatik Oyun Merkezi	Blok Merkezi	Fen Merkezi	Sanat Merkezi	Müzik Merkezi	Kitap Merkezi
Sınıf A	X	X	X			
Sınıf B		X		X		
Sınıf C	X	X	X			X

	Dramatik Oyun Merkezi	Blok Merkezi	Fen Merkezi	Sanat Merkezi	Müzik Merkezi	Kitap Merkezi
Sınıf D	X	X		X	X	
Sınıf E		X				
Sınıf F	X			X		
Toplam	4	5	2	3	1	1

Araştırmada yer alan çocukların sınıftaki özgün öğrenme merkezini oluşturmak için evlerinden getirdikleri materyalleri sınıfta bulunan diğer öğrenme merkezlerine taşımalarının dağılımı incelendiğinde; çocukların materyalleri ağırlıklı olarak blok ve dramatik oyun merkezlerine taşımayı tercih ettikleri görülmüştür. Bunun nedeninin, bu iki merkezin çocukların daha yüksek oranlarda oynamayı tercih ettikleri merkezler olduğu düşünülmektedir. Tablo incelendiğinde kitap, müzik ve fen merkezlerinin materyalleri taşımak için daha az tercih edildiği de görülmektedir. Çocukların sınıf içinde bulunan tüm merkezleri etkin biçimde kullanmaları önemlidir. Ancak merkezlerin ilgi çekici özellikte yapılandırılması ve materyallerin belirli aralıklarla yenilenerek çocukların keşfetmelerine sunulması gerekmektedir. Tablo 3'te getirilen materyaller arasında az sayıda da olsa mıknatıs, pusula, büyüteç, dürbün, saat gibi materyaller olduğu görülmektedir. Bu materyaller özellikle fen merkezlerinde değerlendirilebilecek materyallerdendir. Aynı tabloda getirilen materyaller arasında müzik aletlerinin de fazla olduğu görülmektedir. Ancak müzik merkezine materyal taşımayı da sadece bir sınıftaki çocukların tercih ettikleri görülmüştür.

4. Tartışma

Bu çalışmada temel amaç; anasınıfına devam eden çocukların evlerinden kendi istedikleri materyalleri getirerek sınıf içinde bulunan öğrenme merkezlerinden farklı ve yeni bir öğrenme merkezi oluşturmalarını sağlamak olmuştur. Bu amaçla altı farklı anasınıfında gerçekleştirilen çalışmada, çocukların ilk hafta yeni öğrenme merkezlerini oluşturmak için düşünme ve materyaller getirmeleri istenmiştir. Çocukların oluşturdukları yeni öğrenme merkezlerine verdikleri isimler sorulduğunda her bir sınıftaki çocukların farklı ve yaratıcı isimler buldukları görülmüştür.

Çocukların kendi yapılandırdıkları merkezlerinde aktif olarak oynadıkları süreler incelendiğinde de sürelerin ilk haftadan sonra düşmeye başladığı gözlemlenmiştir. Bu durum; merkezin zaman içerisinde yeni materyallerle zenginleştirilmediği için çocukların ilgisinin de azalmış olabileceği fikrini düşündürmektedir. Çocuklar için ilgi çekici ortamlar önem kazanmaktadır. Bu

da öğrenme merkezlerinin farklı materyallerle zenginleştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Skantze'ye (1987) göre çocukların "öğrenme" eylemleri fiziksel çevrenin etkisiyle oluşmaktadır (Akt. Backman ve diğ., 2012). Bu nedenle fiziksel çevrenin onlar için ilgi çekici ve destekleyici olmasının yanı sıra kendi istekleri doğrultusunda da şekillendirilebilir olması önemli görülmektedir.

Gözlemler sonucu elde edilen bir diğer bulgu da; merkezde aynı anda oynayan çocuk sayısının da ilk haftadan sonra kademeli biçimde azalmaya başlamasıdır. Yapılan gözlemlere göre ilk hafta boyunca tüm çocukların kendi yapılandırdıkları merkezde zaman geçirdikleri ya da merkeze getirilen materyalleri aktif olarak kullandıkları görülmüştür. Petrakos ve Howe'un (1996) yaptıkları çalışmada özellikle bir merkezde materyal kullanarak oynayan çocukların diğer çocukların da ilgisini çekerek o merkeze ilgiyi arttırdıkları ifade edilmektedir. Araştırma grubunda yer alan çocukların da materyalleri kullanarak birbirlerinin dikkatini bu merkezdeki materyallere daha da çok çektiği ve bu nedenle de ilk iki haftada aynı anda olması beklenen ortalama sayıdan daha fazla çocuğun yeni merkezi tercih ettikleri düşünülmektedir. Her bir haftanın sonunda merkeze yönelik ilgide küçük oranda azalma gözlenmekle beraber üçüncü hafta merkezde aynı anda zaman geçiren çocuk sayısının ortalama 5'e düştüğü gözlenmiştir. Bu sonuç çocukların zaman içinde öğrenme merkezine olan ilgilerinin düşebildiğine dair oldukça değerli bir bulgu olarak görülmektedir. Özellikle de öğretmenlerin çocukların ilgilerini canlı tutmaları için öğrenme merkezlerini belirli aralıklarla gözden geçirmelerinin önemini ortaya koyan bir bulgu niteliğinde olduğu düşünülmektedir.

Örnekleme de yer alan çocukların kendi öğrenme merkezlerini yapılandırmak amacıyla getirdikleri materyaller altı farklı grupta toplanarak incelenmiştir. Çocukların evlerinden en çok artık materyallerin getirildiği görülmüştür. Bu materyalleri giysi ya da aksesuar ve mutfak materyallerinin izlediği görülmüştür. Tüm bu materyaller kolay ulaşılabilen ve her evde olabilecek materyallerdendir. Diğer yandan artık materyaller yepyeni ve farklı biçimlere dönüştürülebilir yapıda olan materyaller olarak çocukların oynamaktan ve yeni üretimler ortaya koymaktan keyif aldıkları materyallerdendir (Çelebi Öncü ve Ünlüer, 2010). Çocukların getirdikleri materyallerin daha detaylı olarak dağılımları Tablo 3'de verilmiştir:

Çocukların evlerinden getirdikleri materyaller incelendiğinde, en yüksek oranlarda tercih edilen materyaller arasında mutfakta kullanılan materyaller, artık materyaller ya da giysiler gibi materyallerin yer aldığı görülmüştür. Bu

materyallerin sıradan sayılabileceği düşünülmeyle beraber, pusula, dürbün, klavye, hesap makinesi, kumanda, harita, traş makinesi hatta balkabağı gibi farklı nitelikte materyallerin de getirildiği görülmüştür. Çocukların özellikle aile desteğiyle sınıfta kullanabilecekleri farklı materyaller getirdikleri düşünülmektedir. Nitekim, çocukların hayalgücünü daha etkili biçimde açığa çıkarmada farklı materyal olanakları sunmanın önemini savunan araştırmacılar özellikle de ailelerden materyal desteği sunma konusunda destek alınması gerektiğini belirtmektedirler (Davies, Jindal-Snape, Collier, Digby, Hay ve Howe, 2013). Çocukların çalışma için getirmeyi tercih ettikleri materyallerin ailelerin desteği ile getirilmiş olması büyük önem taşımaktadır. Bu durum ailelerin izin belgesinde kendilerinden bekleneni yerine getirdiklerini ve okul ile aile ile işbirliğinin etkili olduğunu göstermektedir. Okul öncesi dönemde aile ile işbirliği dahilinde çalışmaların yapılması çocukların gelişimlerini ve eğitimin daha da etkin olmasını sağlayan önemli bir unsur olarak görülmektedir (Arabacı, 2015; Erkan, 2010). Yine bu çalışmanın ortaya koyduğu önemli bulgular arasında, evden getirilen birbirinden farklı özellikte materyallerin sınıf içinde öğrenme merkezlerinde ya da açık havada oyun zamanlarında etkili biçimde kullanılabilirliği bir kez daha ortaya konmuştur. Çocukların yapılandırdıkları öğrenme merkezlerindeki materyalleri kullanarak oluşturdukları özgün tasarım örnekleri incelendiğinde materyalleri farklı biçimlerde kullanabildikleri gözlenmiştir. Kullanım biçimleri nitel olarak üç kategori altında gruplandırılarak sunulmuştur. Tüm sınıflardaki çocukların materyalleri özellikle oyunlarında kullanmak amacıyla çeşitli tasarımlara dönüştürdükleri bulunmuştur. Bu bulgu, çocukların sınıf içi düzenlemelerde aktif katılım gösterdiklerinde öğrenme merkezlerinde daha farklı oyunlar da oynayabileceklerini gösterir niteliktedir. Nitekim, iyi düzenlenmiş bir sınıf ortamı çocukların kullanımı için cazip edici bir alan oluşturur (Prescott, 1987). Bu nedenle ortam düzenlemesinin çocuklar aracılığıyla yapılması onlar için daha ilgi çekici olabilmektedir. Diğer yandan bu durum onların kendi kararlarını alma, özgüven ve özsayılarının desteklenmesini sağlamada da önemlidir (Finn ve Panazzo, 2004).

Araştırmada yer alan çocukların sınıftaki özgün öğrenme merkezini oluşturmak için evlerinden getirdikleri materyalleri sınıfta bulunan diğer öğrenme merkezlerine taşımalarının dağılımı incelendiğinde; çocukların materyalleri ağırlıklı olarak blok ve dramatik oyun merkezlerine taşımayı tercih ettikleri görülmüştür. Bunun nedeni olarak, bu iki merkezin çocuklar için daha ilgi çekici olduğu ve bu nedenle de daha yoğunlukla oynamayı tercih ettikleri merkezler olduğu düşünülmektedir. Tablo incelendiğinde kitap, müzik ve fen

merkezlerinin materyalleri taşımak için daha az tercih edildiği de görülmektedir. Çocukların sınıf içinde bulunan tüm merkezleri etkin biçimde kullanmaları önemlidir. Ancak merkezlerin ilgi çekici özellikte yapılandırılması ve materyallerin belirli aralıklarla yenilenerek çocukların keşfetmelerine sunulması gerekmektedir. Tablo 3'te getirilen materyaller arasında az sayıda da olsa miknatis, pusula, büyüteç, dürbün, saat gibi materyaller olduğu görülmektedir. Bu materyaller özellikle fen merkezlerinde değerlendirilebilecek materyallerdendir. Aynı tabloda getirilen materyaller arasında müzik aletlerinin de fazla olduğu görülmektedir. Ancak müzik merkezine materyal taşımayı da sadece bir sınıftaki çocukların tercih ettikleri görülmüştür. Tüm bu bulgular kitap, müzik ve fen merkezi gibi merkezlerin çocukların ilgilerini çekme ve oyunlarını geliştirmede daha düşük oranda tercih edilebildiğini akla getirmektedir. Ülkemizde yapılan araştırmalar okul öncesi öğretmenlerinin özellikle çocuk merkezli uygulamalarda tutarsızlıkları olduğu (Sak, 2013) sonucunu ortaya koymakla beraber, özellikle fen ve doğa çalışmalarını planlama ve uygulamada yetersizlikleri olduğunu da göstermektedir (Ayvacı, Devocioğlu ve Yiğit 2003). Bu sonuçlar, öğrenme merkezlerinin çocukların ilgisini çekecek biçimde düzenlemede öğretmenin önemli bir role sahip olduğunu bir kez daha gözler önüne sermektedir. Özellikle öğretmenlerin fen, müzik, kitap gibi öğrenme merkezlerini düzenlemede hassasiyetle çocukları merkeze almalarının da önemli olduğu sonucu akla gelmektedir.

Çalışma sınırlı bir çocuk grubuyla ve İstanbul ilinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada gerçekleştirilen yöntem ve sonuçlar ile öğretmenler için sınıf düzenlemelerinde; akademisyenler için de farklı çalışmalar ortaya koymalarında destek olunması amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, çocukların kendi istedikleri biçimde nasıl bir merkez düzenledikleri, o merkezde geçirdikleri süre ve getirilen materyallerle ne gibi farklı tasarımlar ortaya koyabilecekleri ve sınıfta bulunan asıl öğrenme merkezlerinde de getirdikleri materyallerle zaman geçirip geçirmedikleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Elde edilen sonuçlar ışığında, öğretmenlerin sınıf içi düzenlemede çocukların fikirlerini almaları, ilgi çekici materyallerle merkezleri zenginleştirmeleri ve belirli aralıklarla da merkezdeki materyalleri değiştirmelerine yönelik uygulamalar yapmaları önerilmektedir.

Eğitim Fakültelerinde Okul Öncesi Eğitimi lisans programlarının büyük çoğunluğunda doğrudan çevresel düzenleme oluşturmaya ya da fiziksel ortam

geliştirmeye yönelik dersler bulunmamaktadır. Bu tarz konular belirli derslerin içerisinde bir kaç haftalık konu şeklinde işlenmektedir. Bir dönemlik olarak planlanabilecek, okulöncesi eğitim kurumlarında çevresel düzenlemeye yönelik derslerin lisans programına konması önerilebilir.

Öğretmenlerin sınıf düzenleme konusu ile ilgili güçlü ve zayıf yanlarını ortaya koymaya yönelik araştırmalar planlanabilir ve bu araştırmalar ışığında da gerekli durumlarda hizmet içi eğitimleri almaları desteklenebilir.

Araştırma bahar döneminde dört hafta ile çocukların cinsiyet özellikleri ya da oynadıkları oyun türleri gibi farklı alanlarda değerlendirilmeleri ya da karşılaştırılmaları yapılmadan sadece getirdikleri materyallerin türlerinin ortaya konması, materyallerin kullanıldıkları süreler, tasarlanılan ürünlerin gözlenmesi ile sınırlandırılmıştır. Daha detaylı olarak güz döneminden itibaren planlanarak daha uzun süreli olarak gerçekleştirilmesi özellikle çocukların farklı bakış açısı kazanmaları ve arkadaşlarıyla paylaşımlarının artmasına da katkı sunabilecektir. Bu nedenle çalışmanın uzun süreli olarak planlanması ve gözlemlenecek durumların artırılması önerilebilir. Ayrıca öğrenme merkezleri arasında cinsiyet ve yaş grubuna göre karşılaştırmalar da yapılabilir.

5. Kaynakça

- Allen, D. & Fraser, B. (2007). Parent and student perceptions of classroom learning environment and its association with student outcomes. *Learning Environment Research*, 10, 67-82..
- Arabacı, N. (2015). Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı. İçinde A. Belgin Aksoy (Ed.) Aile Eğitimi ve Katılımı, (pp.: 44-62), Hedef Yayıncılık, Ankara.
- Aydın, A. (2010). Okul Öncesi Öğretmenlerini Okul Öncesi Eğitim Programına Yönelik Değerlendirmeleri, Kafkas Üni. SBE, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ayvacı, H.Ş., Y. Devecioğlu & Yiğit N. (2003). Okulöncesi öğretmenlerinin fen ve doğa etkinliklerindeki yeterliliklerinin belirlenmesi Erişim Tarihi: 2014 Nisan http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/OgretmenYetistirme/Bildiri/t277d.pdf.
- Backman, Y., Alerby, E., Bergmark, U., Gardelli, Å., Hertting, K., Kostenius, C. & Öhrling, K. (2012). Improving the School Environment From a Student Perspective: Tension and Opportunities, *Education Inquiry* 3 (1), 19-35.
- Oncu, E. C., & Unluer, E. (2010). Preschool children's using of play materials creatively. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 4457-4461.
- Davies, D.; Jindal-Snape, D.; Collier, C.; Digby, R.; Hay, P.; Howe, A. (2013). Creative Learning Environments in Education- A Systematic Literature Review. *Thinking Skills and Creativity*, 8, 80-91.
- Durmuşoğlu, M.C. (2008). An Examination of the Opinions of Preschool Teachers about Preschool Learning Settings in their Schools, *Eurasian Journal of Educational Research*, 32, 39-44.

- Dyment, J; O'Connell, T.S. (2013). The Impact of playground design on play choices and behaviors of preschool children. *Children's Geographies*, 11 (3), 263-280.
- Erkan, S. (2010). Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar. İçinde F.Temel (Ed.) Aile eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları, (pp: 3-43), Anı Yayıncılık, Ankara.
- Finn, J. D. & Pannozzo, G.M. (2004). Classroom Organization an Student Behavior in Kindergarten. *The Journal of Educational Research*, 98 (2),79-91.
- Li, Y.L. (2006). Classroom organization: Understanding the context in which children are expected to learn. *Early Childhood Education Journal*, 34 (1), 37-43.
- Petrakos, H., Howe, N. (1996). The influence of the physical design of the dramatic play on children's play. *Early Childhood Research Quarterly*, 11, 63-77.
- Prescott, E., 1987, The Environment as Organizer of Intent in Child-Care Settings, In C. S.
- Robinson, E. & Fraser, B.J. (2013). Kindergarten Students' and Parents' Perceptions of Science Classroom Environments: Achievement and Attitudes. *Learning Environment Research*, 16, 151-167.
- Sak R. (2013). Turkish preschool teachers' beliefs and practices related to child-centered education, METU SBE Okul Öncesi Prg. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Vechi, V. (2010). Art and Creativity in Reggio Emilia: Exploring the Role and Potential of Ateliers in Early Childhood Education. Routledge.
- Weinstein, C.S. & David, T.G., 1987, Spaces for Children: The Built Environment and Child Development, Plenum Press, New York.

Extended Abstract

Changes in an updated program could be difficult for the practitioners like teachers. As our national preschool program updated in 2013, some new arrangements made and offered for the teachers. In different countries studies showed that the adaptation of teachers to the new program took time, and teachers also were found to fail in application of the new programs. Recent years many research about the effects of indoor organisation on the learning behaviours of children can be found. In 2013, one of the main objectives of the updated national preschool program presented to give a new vision for preschool teachers. Teachers were expected to organise appropriate learning centers for preschoolers. An attractive designed classroom should be planned according to needs of children. Children's development could be fostered through interaction with their environment for that reason the environmental settings can be a major force in shaping many aspects of children's lives. Also a well designed preschool classroom encourages children to interact easily with materials and props. In a numerous of studies it was mentioned that realistic objects and daily household items could be used in classrooms to attract and increase children's attentions to the learning centers.

From this point of view this research was planned to determine children's ideas about organising a new, different and special learning center and making them to bring materials from their home to design their new learning center. The objectives of the research were to examine which materials were preferred in the organisation of the learning center; how many children played in this center and which materials were used in play sessions.

The observation took place for three weeks in six different preschool classrooms in İstanbul. A total of 144 children of 5-6 years of age consisted the observation group. The classroom

teachers were informed by the researcher about the research process and observation method. An observation form was used by the researcher and the classroom teachers. The forms were filled both by researcher and the teachers in play sessions. The reliability between the observations were compared and found as 96%.

It was found from the study that children from different classes preferred to name their learning centers as follows; Class A; Everything Center, Class B; Free Activity Center, Class C; Let's Recycle, Class D; Old Stuff Museum, Class E; Production Center and Class F; Market Place. Children were found to bring different kinds of materials and the materials were grouped as electronic devices, kitchen utensils, dresses and accessories, musical instruments and stuff like magnets, clocks, tent, binoculars, maps and piggy banks. In these centers the time spent actively decreased through the weeks. In the first week approximately time spent was 32,5 minutes and in the last week it was found as 18 minutes. Also the number of children who preferred to play in the centers were decreased through the observation time. In the first week children were observed to use all the materials that they brought for their own centers and approximately 11 children were actively playing in the centers at the same time. Children were also observed to take materials in other centers and use them in their construction plays.

Children were observed to be very vulgar and happy to construct a new and different learning center. These centers and the materials they brought for these centers were seem to be alternative for their play sessions and they were found to spend major of the playing sessions there and shared the materials with their peers in crowded groups. As Petrakos and Howe (1996) confirmed the direct relationship between center design and group interaction. The children in this study also were found to be attracting each other's attention on their new centers. Alternative centers and materials are important in planning creative and intriguing classroom activities. Also asking children their views about designing a new learning center and enriching the centers with different and interesting materials were important in planning quality activities and fostering children. For that reason it's important for teachers to design learning centers according to the views and interests of their students, and it's implicated to enrich the centers periodically with interesting materials. It's also recommended for the researchers to plan further long termed research with correspondence of gender and age.